

ПІДТРИМКА МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ З МЕТОЮ ПОСИЛЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Благой В.В., канд. екон. наук, доцент

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Янченко Н. В., канд. екон. наук, доцент

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Тихомирова А. О.

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Блага В.В., канд. екон. наук, доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Постановка проблеми. Зараз малий та середній бізнес є одним з найважливіших елементів ринкової економіки, без якого не можливий гармонійний розвиток країни. Економічне зростання залежить від розвитку підприємницької діяльності, оскільки це сприяє насиченню та диверсифікації ринків, при цьому дає змогу компенсувати витрати ринкової економіки (кон'юнктурні коливання, безробіття та кризові явища). При цьому в країні відсутня цілісна система підготовки людей до самостійної професійної діяльності, існує розрізнена мережа освітніх структур підготовки підприємців, економічна підготовка школярів і студентів здійснюється у відриві від отримання практичних навичок, відсутня послідовність у навчанні підприємницької діяльності на різних рівнях навчання. Це актуалізує необхідність дослідження проблем розвитку малого та середнього підприємництва.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Проблеми розвитку та ефективності роботи малого і середнього підприємництва досліджували такі вчені, як: Дмитрієв І.А. [1], Власенко І. В. [2], Буряк Л.Д. [3], Кириченко О.А., Ваганів К.Г. [4], Васильєва Д. В. [5], Варналій З.С. [6], Виговська В.В. [7], Должанський І.З., Загорна Т.О. [8], Єрмошенко М.М., Стороженко О.А. [9] та інші.

Сучасний рівень розвитку малого і середнього підприємництва в країні, за аналітичними звітами державних структур, оцінюється як недостатній і який суттєво постраждав в кризовій ситуації. Ставлення до підприємництва відображає загальне сприйняття населенням підприємництва та оцінку індивідами своїх підприємницьких здібностей.

Наявність людей, не тільки готових розпізнати нові бізнес-можливості, але і мають достатньо знань та досвіду для їх реалізації, значно впливає на розвиток країни.

Невирішені складові загальної проблеми. Багато науковців у своїх працях розглядали процес становлення середнього та малого бізнесу в Україні,

аналізували його розвиток в умовах глобалізації. Досліджені питання фінансових форм підтримки малого та середнього бізнесу, доведена необхідність зниження частки субсидій і розвиток кредитно-гарантійних форм підтримки. Нефінансові форми підтримки малого та середнього бізнесу потребують більш детального аналізу, виникла необхідність визначення підходів до єдиної системи навчання і консультивання представників малого та середнього бізнесу, розробки навчальних програм, створення єдиного освітнього порталу для суб'єктів малого і середнього підприємництва, розвитку молодіжного підприємництва та пошуку нових моделей формування підприємницьких компетенцій.

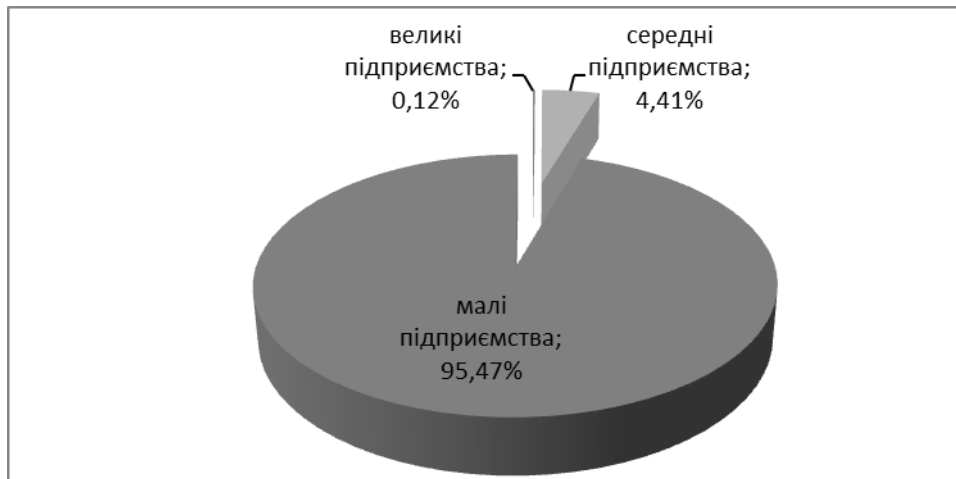
Формулювання цілей статті. Дослідити основні проблеми розвитку малого та середнього бізнесу в Україні, запропонувати нефінансові форми підтримки малого та середнього бізнесу з метою посилення підприємницької активності та ролі малого та середнього бізнесу в національній економіці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Середній та малий бізнес мають великий потенціал для оптимізації питань розвитку суспільства та економіки. Певною особливістю малого та середнього підприємства є характерно висока інтенсивність використання різних видів ресурсів і постійне прагнення до збільшення їх оптимальної кількості, забезпечення раціональних для певних умов пропорцій. Ця ситуація є одним з найважливіших факторів досягнення оптимальних показників економіки та суспільства в цілому. Адже важливо переглянути можливі шляхи покращення рівня малого та середнього підприємництва. На 2017 рік в Україні було 383 великих підприємств, 14832 середніх та 291154 малих підприємств (таблиця 1) [10]. Частка малих підприємств 95,47% (рисунок 1) [10], але це не забезпечує їм певної стабільності та призводить до короткострокової діяльності та банкрутства.

Таблиця 1

Кількість підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2011-2017 роки [10]

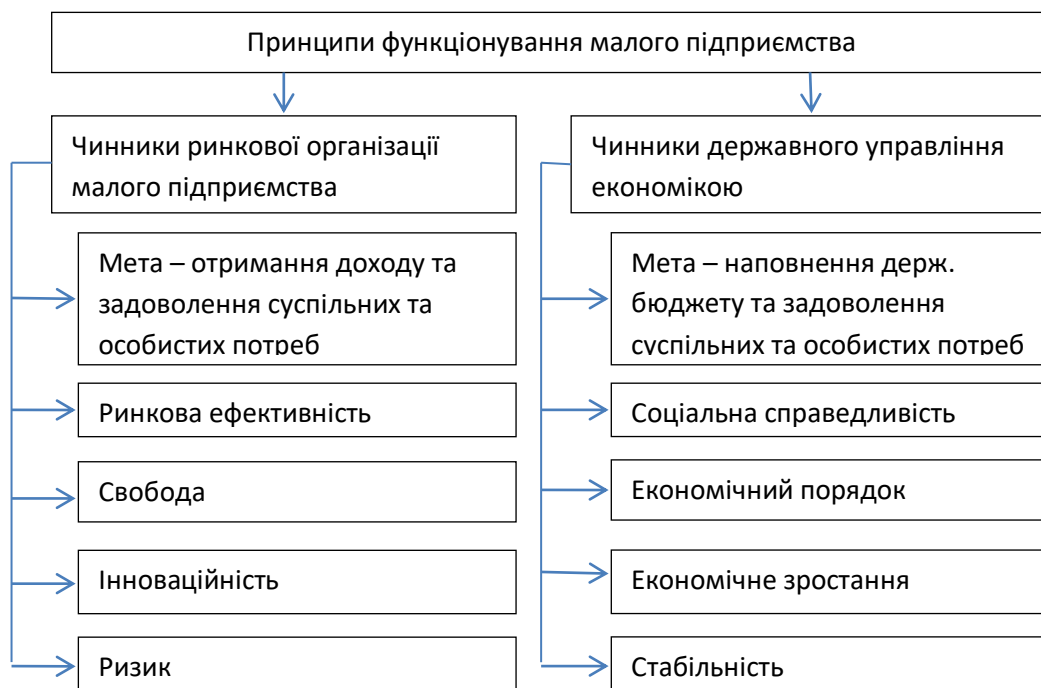
Роки	Усього	Підприємства			
		Великі	Середні	Малі	З них
					Мікро-підприємства
2011	375695	659	20753	354283	295815
2012	364935	698	20189	344048	286461
2013	393327	659	18859	373809	318477
2014	341001	497	15906	324598	278922
2015	343440	423	15203	327814	284241
2016	306369	383	14832	291154	247695
2017	338256	399	14937	322920	278102

Рис. 1. Структура підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі [10]

Мале підприємництво в Україні поставлено в скрутні умови існування, пов'язані з різними проблемами, які змушують малі фірми йти в тінь, діяти за рамками законодавства, або ведуть до руйнування і банкрутства.

Функціонування малого підприємництва також визначається на мікрорівні принципом взаємодії ринку та держави. І. Власенком були сформульовані принципи гармонійного функціонування малого бізнесу в національній економіці, які представлені на рис. 2 [2, с. 8].

Рис. 2. Принципи функціонування малого підприємства [2, с. 8]

Орієнтуючись на дані чинники, можна сказати, що держава є регулятором економічних відносин і її роль у розвитку малого та середнього підприємництва

дуже велика. На сьогодні присутня негативна динаміка макроекономічних показників. Саме це впливає на розвиток малого та середнього бізнесу в країні. Оскільки спостерігається обмеженість внутрішнього попиту, криза збуту на внутрішньому ринку у зв'язку з браком вільних фінансових коштів підприємств, зниження реальних доходів населення, незначна інвестиційна активність, відсутність переливу коштів з фінансового в реальний сектор економіки, обмеженість кредитів.

До головних проблем українського малого бізнесу можна віднести:

- труднощі нормативно-правового характеру, тобто непродуманість державної політики щодо малих підприємств. В Україні досить слабка система державної підтримки малих фірм, неефективність податкового законодавства і часто організаційно-правову форму підприємства обирають не за принципом найбільш ефективного управління бізнесом, а з існуючих законодавчих обмежень;

- проблема кредитно-фінансового забезпечення;

- адміністративні бар'єри в малому бізнесі. Через складне законодавство непрямого впливу, наявність численних підзаконних актів, протиріччя між законодавством на федеральному, регіональному і місцевому рівнях, високий ступінь інспектування та контролю без попереднього повідомлення суб'єктів малого підприємництва, значний обсяг різної звітності і занадто велика кількість контролюючих органів на різних рівнях господарювання. Погіршує становище надлишковий контроль з боку численних державних органів [2].

- велика конкуренція, що не дає змоги вистояти поруч з великими корпораціями;

- орендна плата досить висока для середніх та малих підприємств, на сьогодні один квадратний метр коштує в середньому від 8 доларів;

- не достатня підтримка з боку влади щодо розвитку малого та середнього бізнесу;

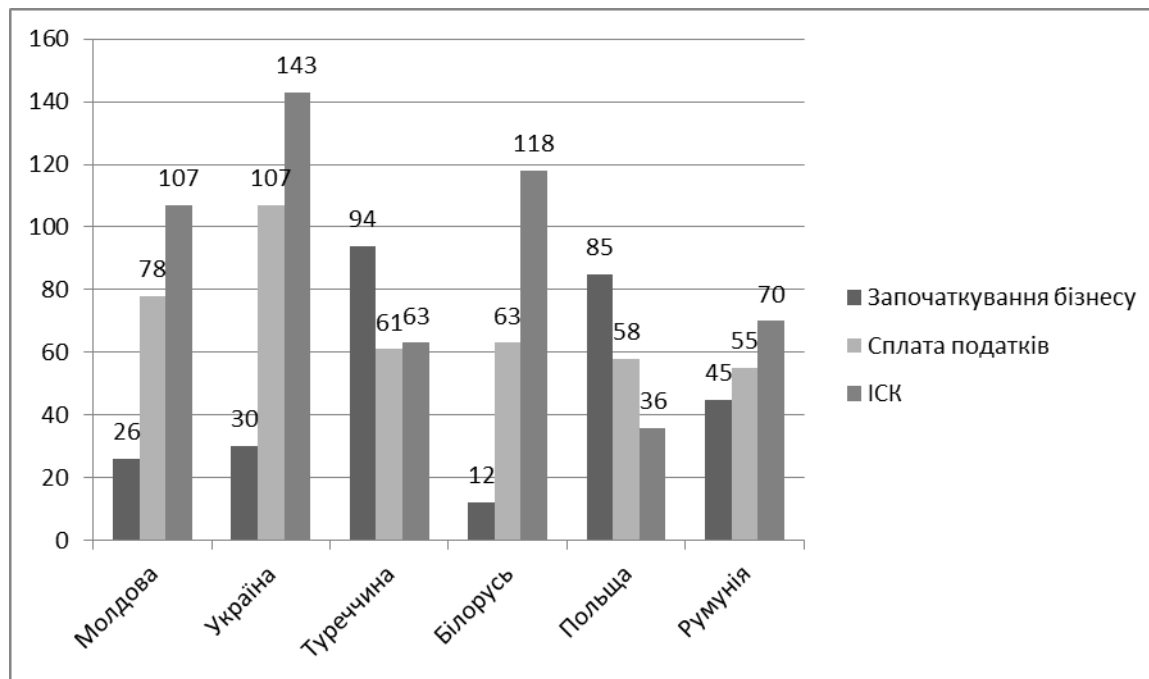
- рівень корупції.

Ці проблеми є зрозумілими та ігнорувати їх не можна, оскільки взаємозв'язок держави і малого бізнесу має довгостроковий характер та є взаємовигідним. Він забезпечує зайнятість (близько 80% економічно активного населення працюють на підприємствах), інноваційний розвиток, забезпечує пенсійний фонд та державну казну.

Цікавою є модель формування підприємницьких компетенцій, що передбачає створення єдиної системи навчання і консультування представників малого та середнього бізнесу, яка на відміну від інших нефінансових форм підтримки малого та середнього бізнесу, для посилення підприємницької активності та ролі малого та середнього бізнесу в національній економіці, враховує впровадження в навчальний процес освітніх програм з підприємництва всіх рівнів; розробку та впровадження на рівні освітніх закладів спеціальних курсів з підприємництва для спеціальностей різного профілю (технічних, медичних, гуманітарних); розробки системи залучення

студентів до виконання замовлень підприємств малого і середнього бізнесу в ході підготовки курсових робіт, розрахунково-графічних робіт, кваліфікаційних робіт, проходження практики; створення на базі освітніх закладів наукової платформи вивчення проблем підприємництва у вигляді наукового форуму.

Розглянемо деякі показники рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business та Індекс сприйняття корупції (ІСК) в Україні й сусідніх країнах [10].

Рис. 3. Рейтинг показників легкості ведення бізнесу (вимірюється в коефіцієнтах: чим вищий стовпчик, тим гірший показник) [10]

Можна сказати, що показники започаткування бізнесу та сплати податків для нас та країн Східної Європи й Туреччини є зіставними, а індекс сприйняття корупції в Україні значно вищий. Отже, показник ІСК має значний вплив на оподаткування. Більш ефективна робота підприємців можлива за рахунок зменшення витрат, тому питання оренди приміщення є актуальним. Можна користуватися послугами коворкінг центру (від 6 доларів на день) [6]. Це той випадок, коли необхідно і оплачувати за час проведений в коворкінгу, якщо порівняти з офісним приміщенням, то оплачувати оренду треба за повний місяць, незалежно від перебування на робочому місці. На даний момент важливим видається розробити модель формування підприємницьких компетенцій, використання якої з метою посилення підприємницької активності та ролі малого та середнього бізнесу в національній економіці, дозволяє сформувати готовність населення, а також майбутніх фахівців до підприємницької діяльності, створити інституційну інфраструктуру розвитку підприємницької ініціативи, сформувати необхідні підприємницькі навички. Це сприяє створенню цілісної системи підготовки майбутніх підприємців до самостійної професійної діяльності, підвищенню популярності підприємництва та формуванню позитивного сприйняття підприємницьких можливостей.

Висновки з проведеного дослідження. В статті були виявлені основні проблеми розвитку малого та середнього бізнесу в Україні, проаналізований їх вплив на національну економіку країни. Визначено, що підвищення підприємницької активності можливо при позитивних тенденціях у розвитку економічних процесів, відновленні взаємної довіри між державою та бізнесом, при посиленні активності держави в великих інфраструктурних проектах, підвищенні компетенції підприємців у професійній діяльності, знанні законодавства, бухгалтерського обліку та методів управління персоналом.

Перелік посилань

1. Дмитрієв І. А., Майборода Ю. В. Соціально-економічна сутність малого підприємництва, проблеми його розвитку в Україні. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2012. № 1. С. 35-38.
2. Власенко І. В. Функціонування малих підприємств в економіці України: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01. Хмельниц. нац. ун-т., Хмельниц., 2006. 20 с.
3. Буряк Л. Д. Формування первісного капіталу малих підприємств. *Фінанси України*. 2001. №1. С. 12-16.
4. Кириченко О. А., Ваганів К. Г. Стратегія розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. №1. С. 103-126.
5. Васильєва Д. В. Актуальні проблеми розвитку малого бізнесу в Україні. *Механізм регулювання економіки*, 2011. №3. С. 188-196.
6. Варналій З. С. Мале підприємництво України як чинник регіонального розвитку: стан та перспективи. *Актуальні проблеми економіки*. 2004. №4. С. 64-73.
7. Виговська В. В. Малий бізнес України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. №1. С. 59-64.
8. Должанський І. З., Загорна Т. О. Конкурентоспроможність підприємств: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.
9. Єрмошенко М. М., Стороженко О. А. Комерційна діяльність малих підприємств: навч. посібник. К.: Національна академія управління, 2003. 147 с.
10. Doing business-2018. Україна в рейтингу світового банку легкості ведення бізнесу): сайт. URL: <http://edclub.com.ua/analitika/doing-business-2018-ukrayina-v-reytingu-svitovogo-banku-legkosti-vedennya-biznesu> (дата звернення: 17.04.2019).

References

1. Dmitriev, I. A., Maiboroda, Yu. V. (2012), Socio-economic essence of small business, problems of its development in Ukraine [Sotsialno-ekonomichna sutnist maloho pidpriemnytstva, problemy yoho rozvytku v Ukraini], *Problems and prospects of entrepreneurship development*, No 1, P. 35-38.
2. Vlasenko, I. V. (2006), *Functioning of Small Enterprises in the Economy of Ukraine* [Funktsionuvannia malykh pidpriemstv v ekonomitsi Ukrainy], Author's abstract. dis Cand. econ Sciences: 08.06.01, Khmelnytsky nats Unt., Khmelnytsky., 20 p.

3. Buryak, L. D. (2001), Formation of initial capital of small enterprises [Formuvannia pervisnoho kapitalu malykh pidpryiemstv], *Finance of Ukraine*, No 1, P. 12-16.

4. Kirichenko, O. A., Vaganov, K. G. (2008), Strategy of development of small and medium business in Ukraine [Stratehiia rozvytku maloho ta serednoho biznesu v Ukraini], *Actual problems of the economy*, No 1, P. 103-126.

5. Vasilieva, D. V. (2011), Topical issues of small business development in Ukraine [Aktualni problemy rozvytku maloho biznesu v Ukraini], *Mechanism of regulation of economy*, No 3, P. 188-196.

6. Varnalij, Z. S. (2004), Small business of Ukraine as a factor of regional development: the state and prospects [Male pidpryiemnytstvo Ukrainy yak chynnyk rehionalnoho rozvytku: stan ta perspektyvy], *Actual problems of the economy*, No 4, P. 64-73.

7. Vygovskaya, V. V. (2009), Small business of Ukraine: the current state and prospects of development [Malyi biznes Ukrainy: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku], *Actual problems of the economy*, No 1, P. 59-64.

8. Dolzhansky, I. Z., Zagorna, T. O. (2006), *Competitiveness of enterprises: teaching* [Konkurentospromozhnist pidpryiemstv], manual, Kyiv: Center for Educational Literature, 384 p.

9. Yermoshenko, M. M., Storozhenko, O. A. (2003), *Commercial activity of small enterprises: teaching* [Komertsiiina diialnist malykh pidpryiemstv], manual, K.: National Academy of Management, 147 p.

10. Doing business-2018. Ukraine in the ranking of the World Bank for ease of doing business), available at: <http://edclub.com.ua/analitika/doing-business-2018-ukrayina-v-reytingu-svitovogo-banku-legkosti-vedennya-biznesu> (last accessed 17.04.2019).

РЕФЕРАТИ РЕФЕРАТЫ ABSTRACTS

УДК 334.72; JEL Classification: M21

Благой В.В., Янченко Н.В., Тихомирова А.О., Блага В.В.
ПІДТРИМКА МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ З МЕТОЮ ПОСИЛЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Мета: дослідити основні проблеми розвитку малого та середнього бізнесу в Україні, запропонувати нефінансові форми підтримки малого та середнього бізнесу з метою посилення підприємницької активності та ролі малого та середнього бізнесу в національній економіці. **Методика дослідження:** метод математичної статистики – для обробки та аналізу вихідних даних, виявлення тенденцій вихідних даних, виявленні тенденцій та закономірностей в зміні показників, що аналізуються, обґрунтування отриманих результатів; аналіз та узагальнення існуючих підходів до формування підприємницьких компетенцій. **Результати дослідження:** визначено, що підвищення підприємницької активності можливо при позитивних тенденціях у розвитку економічних процесів, відновленні взаємної

довіри між державою та бізнесом, при посиленні активності держави в великих інфраструктурних проектах, підвищенні компетенції підприємців у професійній діяльності, знанні законодавства, бухгалтерського обліку та методів управління персоналом. **Наукова новизна:** удосконалена модель формування підприємницьких компетенцій, що передбачає створення єдиної системи навчання і консультування представників малого та середнього бізнесу, яка на відміну від інших нефінансових форм підтримки малого та середнього бізнесу, для посилення підприємницької активності та ролі малого та середнього бізнесу в національній економіці, враховує впровадження в навчальний процес освітніх програм з підприємництва всіх рівнів; розробку та впровадження на рівні освітніх закладів спеціальних курсів з підприємництва для спеціальностей різного профілю (технічних, медичних, гуманітарних); розробки системи залучення студентів до виконання замовлень підприємств малого і середнього бізнесу в ході підготовки курсових робіт, розрахунково-графічних робіт, кваліфікаційних робіт, проходження практики; створення на базі освітніх закладів наукової платформи вивчення проблем підприємництва у вигляді наукового форуму. **Практична значущість:** запропонована модель формування підприємницьких компетенцій, використання якої з метою посилення підприємницької активності та ролі малого та середнього бізнесу в національній економіці, дозволяє сформулювати готовність населення, а також майбутніх фахівців до підприємницької діяльності, створити інституційну інфраструктуру розвитку підприємницької ініціативи, сформулювати необхідні підприємницькі навички. Це сприяє створенню цілісної системи підготовки майбутніх підприємців до самостійної професійної діяльності, підвищенню популярності підприємництва та формуванню позитивного сприйняття підприємницьких можливостей.

Ключові слова: національна економіка; малий та середній бізнес; підприємницька активність; майбутні фахівці; підприємницькі компетенції.

УДК 334.72; JEL Classification: M21

Благой В.В., Янченко Н.В., Тихомирова А.А., Блага В.В.
**ПОДДЕРЖКА МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В ЦЕЛЯХ УСИЛЕНИЯ
ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ АКТИВНОСТИ В НАЦИОНАЛЬНОЙ
ЭКОНОМИКЕ УКРАИНЫ**

Цель: исследовать основные проблемы развития малого и среднего бизнеса в Украине, предложить нефинансовые формы поддержки малого и среднего бизнеса с целью усиления предпринимательской активности и роли малого и среднего бизнеса в национальной экономике. **Методика исследования:** метод математической статистики - для обработки и анализа исходных данных, выявления тенденций исходных данных, выявления тенденций и закономерностей в изменении анализируемых показателей, обоснования полученных результатов; анализа и обобщения существующих подходов к формированию предпринимательских компетенций. **Результаты исследования:** определено, что повышение предпринимательской активности

возможно при положительных тенденциях в развитии экономических процессов, восстановлении взаимного доверия между государством и бизнесом, при усилении активности государства в крупных инфраструктурных проектах, повышении компетенции предпринимателей в профессиональной деятельности, знании законодательства, бухгалтерского учета и методов управления персоналом. **Научная новизна:** усовершенствована модель формирования предпринимательских компетенций, которая предусматривает создание единой системы обучения и консультирования представителей малого и среднего бизнеса, и в отличие от других нефинансовых форм поддержки малого и среднего бизнеса, для усиления предпринимательской активности и роли малого и среднего бизнеса в национальной экономике, учитывает внедрение в учебный процесс образовательных программ по предпринимательству всех уровней; разработку и внедрение на уровне образовательных учреждений специальных курсов по предпринимательству для специальностей различного профиля (технических, медицинских, гуманитарных); разработки системы привлечения студентов к выполнению заказов предприятий малого и среднего бизнеса в ходе подготовки курсовых работ, расчетно-графических работ, квалификационных работ, прохождения практики; создание на базе образовательных учреждений научной платформы изучения проблем предпринимательства в виде научного форума. **Практическая значимость:** предложена модель формирования предпринимательских компетенций, использование которой, с целью усиления предпринимательской активности и роли малого и среднего бизнеса в национальной экономике, позволяет сформировать готовность населения, а также будущих специалистов к предпринимательской деятельности, создать институциональную инфраструктуру развития предпринимательской инициативы, сформировать необходимые предпринимательские навыки. Это способствует созданию целостной системы подготовки будущих предпринимателей к самостоятельной профессиональной деятельности, повышению популярности предпринимательства и формированию позитивного восприятия предпринимательских возможностей.

Ключевые слова: национальная экономика; малый и средний бизнес; предпринимательская активность; будущие специалисты; предпринимательские компетенции.

UDC 334.72; JEL Classification: M21

Blagoy V. V., Yanchenko N. V., Tikhomyrova A. A., Blaga V. V. GREEN INVESTMENTS AS A CASE FOR SOLVING ENVIRONMENTAL PROBLEMS OF SOCIETY AND DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY

Purpose: to study the main problems of small and medium business development in Ukraine, to offer non-financial forms of support to small and medium-sized businesses in order to strengthen the entrepreneurial activity and the role of small and medium-sized businesses in the national economy. **Methodology of**

research: the method of mathematical statistics - for processing and analysis of the initial data, identification of the trends of the initial data, the identification of trends and patterns in the change in the indicators being analyzed, the justification of the results; analysis and generalization of existing approaches to the formation of entrepreneurial competencies. **Findings:** It was determined that the increase of entrepreneurial activity is possible with positive tendencies in the development of economic processes, the restoration of mutual trust between the state and business, with the strengthening of the state's activity in large infrastructure projects, raising the competence of entrepreneurs in professional activities, knowledge of legislation, accounting and personnel management practices. **Originality:** Improved model of entrepreneurial competence formation, which provides for the creation of a unified system of training and counseling of small and medium-sized businesses, and, unlike other non-financial forms of support for small and medium-sized businesses, in order to strengthen entrepreneurial activity and the role of small and medium-sized businesses in the national economy, takes into account the introduction into educational process of educational programs on entrepreneurship of all levels; development and introduction at the level of educational institutions of special courses on entrepreneurship for specialties of various fields (technical, medical, humanitarian); development of a system for attracting students to the execution of orders of small and medium-sized enterprises during the preparation of course work, calculating and graphic works, qualification papers, passing the practice; creation on the basis of educational institutions of a scientific platform for the study of entrepreneurship issues in the form of a scientific forum. **Practical value:** the model of forming entrepreneurial competencies, the use of which in order to strengthen the entrepreneurial activity and the role of small and medium business in the national economy, allows forming the readiness of the population as well as future specialists for entrepreneurial activity, creating an institutional infrastructure for the development of entrepreneurial initiative, and forming the necessary entrepreneurial skills. This contributes to the creation of a coherent system of training future entrepreneurs for independent professional activities, increasing the popularity of entrepreneurship and forming a positive perception of entrepreneurial opportunities.

Key words: national economy; small and medium business; entrepreneurial activity; future specialists; entrepreneurial competencies.

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Благой Віталій Валерійович – кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний університет будівництва та архітектури, доцент кафедри економіки, м. Харків, Україна; e-mail: blagoovitval@i.ua; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0702-561X>. Моб. 050-512-60-50.

Благой Виталий Валерьевич - кандидат экономических наук, доцент, Харьковский национальный университет строительства и архитектуры, доцент кафедры экономики, г. Харьков, Украина.

Blagoy Vitaly – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Kharkov National University of Construction and Architecture, Associate Professor at the Department of Economics, Kharkiv, Ukraine.

Янченко Наталія Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний університет будівництва та архітектури, доцент кафедри економіки, м. Харків, Україна; e-mail: yanchenko300076@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8447-5123>. моб. +380979495592.

Янченко Наталья Викторовна - кандидат экономических наук, доцент, Харьковский национальный университет строительства и архитектуры, доцент кафедры экономики, г. Харьков, Украина.

Yanchenko Nataliya Viktorovna – candidate of economic sciences, Associate Professor, Kharkov National University of construction and architecture, Associate Professor of Economics, c. Kharkiv, Ukraine.

Тихомирова Анастасія Олексіївна – ст. групи ЕП-41 спеціальності «Економіка підприємства», Харківський національний університет будівництва та архітектури, м. Харків, Україна; e-mail: inastia2618@gmail.com; моб. +380669857453.

Тихомирова Анастасия Алексеевна - ст. группы ЭП-41 специальности «Экономика предприятия», Харьковский национальный университет строительства и архитектуры, Харьков, Украина.

Tikhomyrova Anastasiya Alekseevna – student of the group of EP-41 specialty "Enterprise Economics", Kharkiv National University of Construction and Architecture, Kharkiv, Ukraine.

Блага Вікторія Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, доцент кафедри економіки і підприємництва, м. Харків, Україна; e-mail: blagavikvik@meta.ua; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8386-0767>. Моб. 050-610-10-14.

Благая Виктория Викторовна – кандидат экономических наук, доцент, Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет, доцент кафедры экономики и предпринимательства, г. Харьков, Украина.

Blaga Viktoriya – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Kharkov National Automobile and Highway University, Associate Professor at the Department of Economics and Entrepreneurship, Kharkiv, Ukraine.